

LLENGUA NACIONAL, EXEMPLE I BANDERA

• *Alfred Badia*

Creiem que cal intentar veure què hi ha darrera l'actitud de molts "light", almenys dels més declaradament abandonistes. La raó que ells assumeixen és que el nivell del català pur que propugnem els qui apostem per la seva genuïtat, és desfasat, arcaic, en relació amb el català diguem-ne del carrer. Aquesta explicació, però, no justifica adequadament la poca estima que mostren pel lèxic popular i/o dignament literari, ni explica la tendència a desvalorar l'actual moment de la literatura en llengua catalana, que no s'estan de minimitzar, silenciar o deixar en la cambra obscura de les romanalles històriques, ni dona raó de l'admissió implícita i en alguns casos explícita, que el corrent natural de la història condemna el català a una gradual debilitació pública i privada, el límit de la qual és esdevenir el substrat del castellà a Catalunya, inexorablement destinat a imposar-se per la seva preeminència social i política. Aquesta praxi d'abandonament de tota lluita per a redreçar i eventualment "salvar" el català, denuncia un mal més profund, deixa entreveure unes arrels més poderoses. Aquest català dels "light" per anar tirant, que parlen i escriuen, quan ho fan, perquè és la llengua realíssima amb què s'han trobat a la llar, i que usen ben naturalment, malgrat el veïnatge coercitiu del castellà, és com la conseqüència d'un fet donat que els resulta emotivament foraster. No en són plenament conscients, però llur reacció és la dels sotmesos a subordinació davant els poders fàctics de la força, i l'atractiu de la molt major difusió de què disposa la llengua dominant.

I quin és aquest ressort psicològic que els llança sense resistència interna a la praxi abandonista de llur llengua nativa, el que els forneix aquesta lamentable característica d'automenyspreu? Si pensem en l'acció determinant de les emocions en l'espècie humana, no serà gaire difícil descobrir les que mouen llur defecció. Diguem-ho sense eufemismes: l'estat emotiu habitual que mou aquests "light" és el desamor, un desamor que cal entendre com la base operant del menyspreu a la llengua pròpia. Un desamor actiu, una mena de desafecció estimulada per la manera amb què l'època postguerra civil s'ha trobat acollint les conseqüències de la persecució franquista, continuadora eficaç, no ho oblidem, de la política d'absorció instaurada a l'Espanya oficial, de la Guerra de Successió ençà. I si no s'estima la llengua amb què s'han trobat a casa en néixer, si se la menysprea emotivament, la capacitat d'amor que tots els humans tenim es vincula a d'altres objectius. No els fem l'honor de pensar que l'amor arase'ls projecta al castellà, que prou que saben que és la llengua imposada. Aquest amor ara es vincula a llur promoció com a intel·lectuals o intel·lectuals en competència, per a beneficiar-se, fins on puguin, de les ajudes econòmiques, i de difusió de llurs personals excel·lències. Si poden "viure" del català, escrivint en diaris i revistes, se senten disminuïts i frustrats, i la llengua que els toca fer servir, no animada per cap esperit de superació, traeix llur desmenjament. Entre ells, com és sabut, hi ha diversos graus de desafecció al català, des dels "light" més destenyits, els que potser volen i doler, fins als que no saben sinó fer burla de l'ideal nacionalista, la fidelitat a una tradició de perfeccionament lingüístic, la pertinença emotiva a aquella represa meravellosa que fou la Renaixença.

Un test revelador per a copsar aquesta actitud desamorosa dels "light" és llur silenci davant

l'argument clau dels qui defensen la genuïtat de la llengua. Quan parlem a favor de la seva dignitat sense concessions abandonistes, nosaltres invoquem sempre l'argument de la llibertat de Catalunya igual al dret a recuperar el que li fou arrabassat pel Decret de Nova Planta. Tan idòlatres de la llibertat que diuen ésser els "light", aquesta realitat els rellisca. Per dir-ho lapidàriament, nosaltres volem reconquerir l'ús dels drets de què fórem expoliats "manu militari", volem alliberar-nos d'aquesta submissió que a cops de guerres, "pronunciamientos" i "alzamientos militares", pretén anul·lar la nostra llengua. En Francesc Ferrer i Gironès i en Josep Benet ens n'han reportat clarament les tàctiques seculars orientades a aquest fi. Com és que uns defensors de la llibertat tan conspicus són allèrgics a la idea de la llibertat de Catalunya? La raó apareix senzilla: com que no estimen la llengua, tant se'ls en dona de la llibertat de Catalunya que necessàriament alliberaria aquella de totes les servituds. I no hi valen objeccions de prescripció, ni el fet que governin Espanya uns polítics menys ideològicament tarats que no els dels partits tradicionals espanyols de la "España, una, grande y libre". Si els "light" contemporitzen és que volen oblidar, que els interessa no saber. No hi ha "posada al dia" que hi valgui, totes les adscripcions a una suposada realitat hispànica i europea de què s'omplen la boca, no són sinó simple abandonisme. Oblidar l'argument de la llibertat, quan aquesta llibertat és ofegada sistemàticament, equival a col·laboracionisme. El desamor a la llengua i l'autoamor són la prova psicològica fefaent.

Uns cinquanta anys separen l'estol majoritari d'intel·lectuals catalans que estimava la llengua i lluitava amb tots els mitjans per a redreçar-la, d'aquest grup d'abandonistes i/o col·laboracionistes que es giren

contra l'exemple de llurs predecesors. L'ur defecció, però, si s'empara dels ressorts dels mitjans, si malda per introduir-se pertot, és, de fet, insuficient i qualitativament degradada. Tots els qui lluitem per la llibertat de Catalunya, tots els qui no hem perdut l'amor a la llengua, no volem ni sabem oblidar. Amor i llibertat són les nostres idees-força. Llengua Nacional n'és no sols l'exemple més patent sinó la bandera que ens duu a tots a la lluita activa per la vida de la llengua.

CONTRADICCIONS

• *Jaume Vallcorba i Rocosa*

(Continuació del número 11)

Diu el locutor: "I finalment Zubizarreta es fa amb la pilota". Hi reaccionem comentant: "no sabia que Zubi i la pilota estiguessin renyits, però bo és que facin les paus". Vol dir que aquest comentari no és concordant amb el fet que ha passat al camp de futbol; i per això els pensaments i el cap se'ns regiren, fins que acabem endevinant que el que ha passat és que "Zubizarreta finalment s'ha apoderat de (ha fet seva) la pilota". "Fer-se amb" vol dir en català, tenir bones relacions amb un altre. En castellà "hacerse con" vol dir "apoderar-se de" allò que en català també pot dir-se amb "fer-se seu".

Una altra locució. "El foc ha acabat (o s'ha acabat) amb la pluja" vol dir que quan ha aparegut la pluja s'ha acabat el foc, és equivalent a la castellana "La lluvia ha acabado con el fuego". Fixeu-vos que és tot capgirat. En català és el subjecte gramatical de l'oració allò que s'acaba per l'acció del complement gramatical. En castellà l'acció no és la d'aquest complement: és el subjecte, i, contràriament és el complement el que desapareix. Doncs bé, els nostres periodistes quan escriuen ho diuen amb significat castellà. Ens en capgiren

el significat català. Deia un diari "El segle XXI acabarà amb els nacionalismes". Vaig dir-me "caram, durant el segle XXI els nacionalismes s'acabaran imposant". Però quan, llegida aquesta capçalera, vaig passar a la lletra menuda d'aquesta notícia, se'm féu ben clar que el periodista volia dir tot el contrari: que els nacionalismes desapareixien durant el segle XXI, (que ja és dir). La reiteració en l'ús d'aquest "acabar amb" amb el significat castellà als mitjans de comunicació ha produït el rentat del significat català en el cervell de molts catalans i l'ha substituït pel valor castellà. I després ens explicaran que si escrivissin sempre "gaudir de" en comptes de "disfrutar" hi hauria un problema d'adaptació en el seu significat per part de la gent!

Semblantment ens endossen pertot el "recolzar" mal usat. Ja a començament de segle, no pas a la llengua parlada però sí a l'escripta, havia aparegut barroerament en el llenguatge periodístic el "recolzar" com a equivalent del "apoyar" castellà. Hem dit barroerament, perquè "recolzar" es fa servir invariable, i en canvi en castellà és "apoyar" si fa de suport i "apoyarse" si la significació és la de "repenjar-se". Aquesta aparició periodística degué provocar que Fabra quan defineix el verb "recolzar" al seu diccionari es veiés obligat a advertir: "usat impròpiament en el sentit de "prestar suport" és a dir en el significat de "fer costat", "prestar suport", "abonar", (altre vindrà que m'abonarà), etc. Adverteix que usar recolzar en el sentit de prestar suport és impropri.

Encara més important és el desgavell que van produint en l'ús dels pronoms "en" i "hi", i en construccions en què intervenen. Com a exemple d'aquest particular ens sorprèn la substitució de la combinació popularíssima "n'hi ha" per solucions equivalents castellanès. "Uns gaudiran del futbol, altres de l'atletisme, però tots de la bona cervesa"

en comptes de l'habitual "n'hi haurà que gaudiran del futbol i n'hi haurà que de l'atletisme però tots plegats de la bona cervesa". O bé "seu, seva" substituint el complement determinatiu del complement directe, en lloc del pronom "en": "Al final del llibre s'han ordenat les paraules alfabèticament per a facilitar la seva localització" en comptes de "... per a facilitar-ne la localització". És clar, com que el castellà no té, a hores d'ara, el pronom "en", el castellà en casos com aquest, fa servir "su". O aquest altre cas: "La Biblia és una arma fonamental per al nostre poble. En ella s'aprèn que hi ha una violència justa", per "... és una arma per al nostre poble. S'hi aprèn que..." (ja Fabra assenyalava a la Gramàtica de 1912 que repugna al català l'ús dels pronoms "ell, ella, ells, elles" fent referència a cosa, i hi afegeix que cal traduir-los al català, segons la preposició que els precedeix, pels pronoms "hi" o "en").

Però aquests censors del llenguatge periodístic no sols ens introdueixen castellanismes nous com els que hem exposat com a exemple, ans entre una paraula catalana i una altra que els sembla equivalent i que s'assembla a la castellana, trien aquesta darrera. Així quan deixàvem una cosa per a un altre dia, ja bo i tothom havia descobert que l'"ajornàvem", ara ens abandonen aquest verb que era oralment l'únic emprat, per substituir-lo per "posposar", que no vol pas dir allò mateix, però que s'assembla al "posponer" castellà que sí que equival a "ajornar".

Semblantment al cas anterior és el del bandejament del ben popular "desempallegar-se de" que substitueixen pel "desfer-se de", ben poc usat en el llenguatge viu quan es refereix a vèncer el jugador de tennis, de futbol, etc., i tot perquè en castellà hi ha el "deshacerse de", però no hi ha cap verb semblant a "desempallegar-se".

No sempre però, en honor a la veritat, l'acostament al castellà deu és-